

Ook met een oude moord kom je niet weg

INTERVIEW PROCUREUR-GENERAAL MARC VAN NIMWEGEN

● De grenzen van DNA-onderzoek zijn nog lang niet in zicht

Door Mick van Wely

Den Haag Oude, onopgeloste moorden spreken tot de verbeelding. De dader die nog vrij rondloopt, de recherche die puzzelt: een bloedserieuze mysterie. "Een moordenaar mag niet rustig kunnen leven", zegt procureur-generaal Marc van Nimwegen van het Openbaar Ministerie (OM).

Wat een coldcasezaak met de maatschappij kan doen, heeft de moord op de Friese tiener Marianne Vaatstra in 1999 en het onderzoek naar het misdrijf laten zien.

Complottheorieën, een dorp in opstand, jarenlang onderzoek van politie en justitie en een DNA-onderzoek onder achtduizend bewoners. Landelijk ongeloof, woede en uiteindelijk opluchting na de arrestatie van Jasper S. Een land leeft veertien jaar mee met een mysterie. De anonieme Jasper S. wordt van gewone boer ineens de brute moordenaar van een jonge Friezin.

"Naar aanleiding van de zaak-Vaatstra en de publiciteit rond de moord en de rechtszaak hebben we nog eens goed gekeken naar alle coldcasezaken in Nederland. Hoeveel zijn er en wat kunnen we met deze zaken. Moord en doodslag verjaren niet meer. Je kunt als dader van een oude moord niet rus-

▲ Van Nimwegen

tig leven. Dat is maatschappelijk onaanvaardbaar", zegt de procureur-generaal in zijn kamer aan de Prins Clauslaan in Den Haag.

Van Nimwegen, de procureur-generaal die 'cold cases' in zijn portefeuille heeft, liet bij alle parketten van het OM informeren hoeveel oude, onopgeloste moordzaken er zijn. Een zaak is 'koud' als de recherche tevergeefs al het mogelijke heeft gedaan om de moord op te lossen. Hij gaat dan 'op de plank'. Maar deze zaken blijven de aandacht van het OM houden.

Er zijn nu zeshonderd onopgeloste moorden doodslagzaken van na 1996. Dit getal groeit elk jaar met ongeveer vijftien tot twintig. En dat terwijl het aantal moord- en doodslagzaken in het laatste decennium met ongeveer 35 procent is gekelderd.

"Het oplossingspercentage bij levensdelicten is daarnaast gestegen naar ongeveer 85 procent. Mede door de vooruitgang die er is geboekt op het gebied van forensische opsporing", ligt Van Nimwegen toe. Van de 600 coldcasezaken doet de recherche in 157 actief onderzoek. De andere zaken komen nog aan bod of zijn 'uitgerechercheerd' door coldcase teams.

Sinds begin april vorig jaar laat de wet DNA-verwantschapsonderzoek toe. Bij dit type onderzoek leidt niet alleen een directe match tussen DNA-spoor en DNA-drager tot

succes. Ook verwanten komen in beeld. Via deze verwanten is mogelijk een verdachte op te sporen.

Bij de zaak-Vaatstra zette justitie het nieuwe wapen in. Daadwerkelijk verwantschapsonderzoek bleek uiteindelijk niet eens nodig. De Friezen stonden massaal wangslim af en een van hen was Jasper S. Een 'direct hit' dus. DNA-verwantschapsonderzoek in de landelijke databank leidde in oktober 2012 tot een aanhouding voor de dubbele moord op Mary Run en Henk Opentij in Amsterdam (1997).

De successen smaken naar meer. Van Nimwegen: "We kijken bij zo'n 20 tot 25 coldcasezaken of DNA-verwantschapsonderzoek mogelijk is. Niet iedere zaak leent zich hiervoor. Je moet een goed DNA-profiel hebben, een daderspoor en er moeten voldoende aanwezigingen zijn dat er verwanten van de dader in de databank zijn opgenomen of aanwezig zijn in de doelgroep voor het grootschalige bevolkingsonderzoek. Alleen dan is de kans groot op de aanwezigheid van verwanten."

In de laatste decennia is er grote vooruitgang geboekt op het gebied van DNA-onderzoek. Het OM laat daarom fysieke sporen uit alle coldcasezaken van vóór 2001 opnieuw onderzoeken. Het doel: proberen om toch nog een DNA-profiel te maken van de mogelijke moordenaar.

Van Nimwegen: "Er is tegenwoordig spectaculair minder materiaal nodig om een profiel te maken. Begin jaren negentig had een forensisch specialist een hoeveelheid celmateriaal nodig, zo groot als een rijksdaalder. Nu volstaat een speldenknop. Forensische

Het Noorden

Het Noorden telt 25 coldcasezaken. Bekende zaken die recentelijk door een DNA-match werden opgelost, zijn de moorden op Marianne Vaatstra uit Zwaagwesteinde (1999) en Andrea Luten uit Ruinen (1993). Ook voor de moord op Jannie de Kruijs-Deen uit Meppe (2009) is een verdachte opgepakt na een DNA-match. Het Nederlands Forensisch Instituut kijkt nu of er een DNA-profiel is te maken van sporen die de recherche vond in de woning van de in 1995 omgebrachte Carl Bolderwijn uit Groningen.

▲ Andrea Luten

▲ Jannie de Kruijs-Deen

▲ Marianne Vaatstra

▲ GGD-arts Piet van der Jagt neemt wangslim af. Foto: Hoge Noorden/Jacob van Essen

” Er is tegenwoordig spectaculair minder materiaal nodig om een profiel te maken

opsporing is het snelst ontwikkelende onderdeel van justitie."

De grenzen van DNA-onderzoek zijn volgens Van Nimwegen nog lang niet bereikt. "Het is een kwestie van tijd dat het Nederlands Forensisch Instituut op basis van een DNA-spoor een compositiefoto kan maken. Er zijn uit een profiel allerlei persoonskenmerken te halen. De kleur van de ogen, het haar." Het OM gaat een wetsvoorstel indienen dat dit mogelijk moet maken.